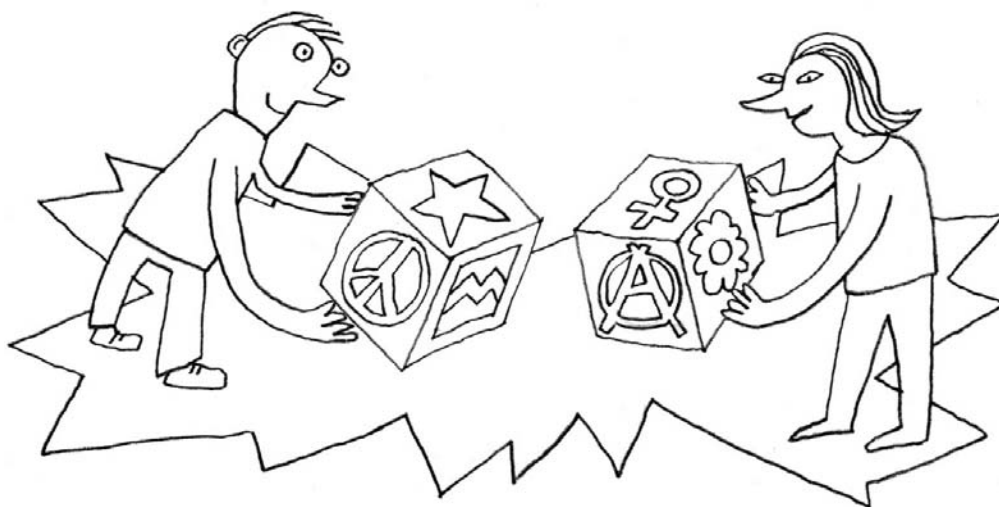

Poglavlje 6 – Shvatanje političke filozofije

Uvod

Slika prikazuje dječaka i djevojčicu koji su okrenuti jedno prema drugom. Pokazuju jedno drugom kocku sa simbolima koji predstavljaju političke filozofije. Važno je da se osmjehuju jedno drugom, jer su simboli različiti i ukazuju na polemike i nesuglasice. Važno je istraživati značenje tih simbola koliko god je to moguće. Dječak pokazuje simbol „zabrane atomske bombe“, kojim se izjašnjava za pacifizam. Pentagram može predstavljati socijalistički način razmišljanja, ali isto tako i holistički način razmišljanja o čovječanstvu. Cik-cak linije mogu predstavljati vodu, kao simbol zaštite životne sredine, ali njegovo značenje može biti i potpuno različito. Djevojčica pokazuje A – simbol anarhizma. Simbol ženskog pola može predstavljati feminizam. Cvijet može predstavljati zaštitu životne sredine, ili mir, ali djevojčica je možda dala neko drugo značenje tom simbolu. Mladi ljudi koriste se ljudskim pravima – sloboda misli, sloboda izražavanja i jednakost. Ne postoji vlast koja će odrediti ko je u pravu a ko nije.

Slika takođe nosi jednu interesantnu i iznenađujuće složenu poruku. Mi kombinujemo simbole i koncepte u političkoj filozofiji kako bismo izrazili naše ideje i gledišta, ali oni mogu biti ambivalentni i zbunjujući. Stoga moramo drugima objasniti naš izbor i moramo pažljivo slušati. Postoje mnoga gledišta sa kojima se možemo ili ne možemo složiti. Šest simbola dovoljno je da nam daju ideju otvorenog pluralističkog društva. Trebalo bi da poštujemo jedni druge; tada možemo imati dobar argument koji nikoga ne povrjeđuje i pogoduje svima.

Obrazovanje za demokratiju i ljudska prava integriše dvije dimenzije. Prva je povezana sa *sadržajem*. Shvatanje političke filozofije važno je za obrazovanje za demokratiju, pruža nam jasan smjer i vrijednosti kada prosuđujemo vrijednosti i kada djelujemo. Isto tako bolje razumijemo jedni druge.

Druga dimenzija obrazovanja za demokratiju odnosi se na *kulturu* civilizovanog sukoba – prepirati se sa osmijehom, ako je moguće. O takvoj kulturi sukoba mora se podučavati u školama, kroz iskustvo i razmišljanje. Podučavanje može započeti u vrlo ranom dobu a mnogo toga zavisi od primjera koji pokazuju nastavnici i direktori. Nastavnik obrazovanja za demokratiju trebalo bi da izbjegava dvije zamke. Jedna je politička korektnost. Nije zadatak nastavnika da podučavaju učenike o bilo kojoj političkoj doktrini, niti bi učenike trebalo prisiljavati da prihvate njihove lične vrijednosti. Druga je tiho negiranje, što je suptilni oblik opresije. Nastavnik bi trebalo da podstakne učenike da objašnjavaju svoje izbore kako bi ih drugi razumjeli, ali ne treba ih prisiljavati da ih opravdavaju.

Vježbe se mogu prilagoditi različitim starosnim grupama i mogu se koristiti od osnovnog do višeg srednjeg nivoa.

Vježba 6.1. – Osnovni koncepti političke misli

Obrazovni ciljevi	Učenici shvataju vrijednosti koje implicitno upravljaju političkim raspravama i debatama i da neke od tih vrijednosti podržavaju ljudska prava, dok im se druge protive (podučavanje o ljudskim pravima) Vježba obučava učenike da budu voljni da uče i razumiju vrijednosti i stavove bez obzira da li se s njima slažu ili ne (podučavanje <i>kroz</i> ljudska prava).
Materijali	Lista predloga ili slogana (vidjeti materijale u daljem tekstu). Kao alternativa, mogu se koristiti predizborni plakati, video isječci, ili djelovi izjava odnosno govora iz političkog života.

Postupak

1. Učenici formiraju grupe ili parove od četiri člana.
2. Identifikuju implikacije izjava. Možda će biti potrebno da im se daju pitanja kako bi se usmjerili i mogli da izvode poređenja, npr. za koje društvene grupe ovaj predlog ima posljedice i koje bi to posljedice bile (učenici bi trebalo da odgovore nešto poput bogati i siromašni, zdravi i bolesni, moćnici i nemoćni, itd.).
3. Ukoliko su već upoznati s osnovnim pristupom političke misli, učenici mogu povezati svoje predloge s različitim školama misli. Mogu utvrditi svoje afinitete prema više načina razmišljanja.
4. Učenici prosuđuju izjave i njihove implicirane vrijednosti u svjetlu ljudskih prava.

Dodatak

Učenici raspravljaju o posljedicama predloga tako što ih porede s pitanjima o kojima se raspravlja u njihovoj zemlji.

Materijali

Lista predloga i slogana

1. Država ne bi trebalo da se miješa u vođenje ekonomije. Njena jedina briga jeste primjena zakona.
2. Besplatna zdravstvena zaštita mora se garantovati svima.
3. Sva preduzeća se moraju nacionalizovati.
4. Vođi države treba dodijeliti sva ovlašćenja.
5. Država, radnici i sindikati treba da se sastanu kako bi povećali plate.
6. Država kao takva jeste neugodnost.
7. Bijela civilizacija je superiorna civilizacija.
8. Slabe učenike trebalo bi spriječiti da usporavaju napredovanje ostalih učenika.
9. Niko nema pravo da daje drugima naredbe.
10. Društvo bi trebalo organizovati na takav način da vladajući poredak poštuje prirodnu hijerarhiju stvari.

Vježba 6.2. – Stavovi prema moći⁵

Obrazovni ciljevi	Učenici mogu razlikovati koncepte moći i njihove posljedice na demokratiju i ljudska prava. Učenici razvijaju aktivno slušanje (podučavanje kroz ljudska prava).
Materijali	Paket štampanih radnih listova za učenike: „Stavovi o moći i vlasti“.

Postupak

1. Učenici formiraju parove. Proučavaju izjave i odlučuju s kojim se izjavama slažu.
2. Prave zabilješke o razlozima zbog čega podržavaju određene izjave.
3. Parovi predstavljaju svoje rezultate u razredu.
4. Učenici identifikuju fundamentalne škole političke misli (vježba transfera znanja); nastavnik koristi rezultate i diskusiju u razredu kako bi upoznao učenike s (odabranim) pristupima političkoj misli (induktivan pristup koji omogućava korišćenje različitih metoda – predavanja nastavnika, a možda i učenika; proučavanje djelova).

Dodatak

Učenici razmišljaju o svojim individualnim sistemima vrijednosti.

Učenici poistovjećuju političke ideje s politikom stranaka i političkih vođa u svojoj zemlji.

Materijali

(vidjeti sljedeću stranicu)

⁵Citirano iz Claude Paris, *Ethique et Politique*, CG. izdanje, Quebec, 1985.

Štampani učenički materijali

Izjave o vlasti i moći

1. Vođa u vlasti ima glavnu i nezamjenjivu ulogu.
2. Moć otuđuje i mora se eliminisati kako bi se omogućilo svakoj osobi da ostvari svoj puni potencijal.
3. Nacija ima samo jednog stvarnog neprijatelja: njenu vlast.
4. Političku moć bi trebalo da izvršavaju ljudi koje je birao narod.
5. Političke stranke su štetne za moć države zato što dijele narod i uzrokuju nepotrebne sukobe.
6. Država nije jednostavan skup pojedinaca: u stvarnosti ona je viša i važnija od skupa pojedinaca.
7. Sve vrste moći imaju tendenciju da postanu totalitarne.
8. Država ne podrazumijeva završetak već predstavlja nužnost za realizaciju individualnih aspiracija.
9. Država je veliko groblje na kojem umiru svi izrazi individualnog života.
10. Štrajkovi predstavljaju prijetnju vlasti te bi ih iz tog razloga trebalo zabraniti.
11. Pojedinci postoje samo za državu a bez nje su niko i ništa.
12. Mladi ljudi bi trebalo da učestvuju u odlukama koje se na njih odnose.
13. Jedino kad država prestane da postoji možemo govoriti o slobodi.
14. Nastavnik treba da uzima u obzir legitimne zahtjeve svojih učenika.
15. Ljudska bića imaju prirodnu tendenciju da čine dobro, uvijek treba imati povjerenja u njih.
16. Učestvovanje svih pojedinaca u moći jeste osnovni princip organizacije svih ljudskih zajednica.
17. Političke stranke omogućavaju da želje građana utiču na odluke vlasti.
18. Kada bi ljudi bili prepušteni samima sebi, bez ikakve kontrole, ljudska bića bi se međusobno ubijala.
19. Politička moć ne bi trebalo da bude prepuštena javnom mnijenju.
20. Ljudska bića bi trebala da imaju prava koja vlast mora poštovati i promovisati.

Vježba 6.3. – Kad bih bio mađioničar

Obrazovni ciljevi	Učenici se podstiču da stvaraju smislene vizije. Osoba bez utopijskih razmišljanja ograničena je da prihvati <i>status quo</i> . Učenicima je data mogućnost da koriste svoje talente (kreativnost).
Materijali	Papir i marker.

Postupak

1. Od učenika se traži da se zamisle u ulozi mađioničara.
2. Oni čitaju:
"Kad bih ja bio veliki mađioničar, omogućio bih ženama, muškarcima i djeci da nikad više ne dožive ono što se dogodilo tokom rata... "
Svaki učenik završava sljedeće rečenice:
 - Zaustavio bih ...
 - Zatvorio bih ...
 - Zaboravio bih ...
 - Protivio bih se ...
 - Nastavio bih sa ...
 - Stvorio bih ...
3. Naizmjenično, učenici čitaju svoje odgovore u plenarnom skupu. Predlaže se da se stolice rasporede u krug.
4. Evaluacija: učenici ističu i raspravljaju koje su želje i potrebe otkrili.

Dodatak

Učenici se bave pitanjem može li se nešto učiniti da se njihove želje ispune.

Varijacija

Za starije učenike:

"Kada bih bio arhitekt ...": učenici razmišljaju kako bi njihova škola ili grad, selo, u kojem žive trebalo da izgledaju.

Učenici razmišljaju o svojim željama i povezuju ih s osnovnim tradicijama političke misli (liberalna, konzervativna, socijalistička, prijatelji zemlje).